

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра практичної психології

*Затверджено на засіданні
кафедри
практичної психології
(протокол № 5 від 07.05.2026 р.)*

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ
«Експериментальна психологія»

для студентів

спеціальності 053 «Психологія»

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 053.00.02 «Практична психологія»

ОПИС ПРОГРАМИ ЕКЗАМЕНУ

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка	
Кафедра практичної психології	Євгенія СЛОНЧЕНКО, викладач кафедри практичної психології
Програма екзамену з дисципліни	Експериментальна психологія
Курс	2
Спеціальність(спеціалізація)	053 Психологія
Форма проведення: Письмова/усна/комбінована	Комбінована (тест та усна частина)
Тривалість проведення:	4 академічні години
Максимальна кількість балів: 40 балів	40 балів
Критерії оцінювання	Тест складається із 20 питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. До практичного кейсу надається 4 питання для усної відповіді. Кожна правильна та повна відповідь оцінюється в 5 балів.
Перелік допоміжних матеріалів:	
Орієнтовний перелік питань:	<p>Орієнтовний перелік тем до комплексного семестрового екзамену</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія розвитку експериментальної психології. 2. Місце експериментальної психології в системі психологічних знань. 3. Розвиток експериментальної психології за кордоном. 4. Основні завдання експериментальної психології на сучасному етапі. 5. Предмет експериментальної психології. 6. Методологічні основи експериментальної психології. 7. Проблеми експериментального дослідження психіки. 8. Поняття наукового дослідження: структура, види, принципи. 9. Класифікація методів психологічних досліджень. 10. Загальнонаукові дослідницькі методи. 11. Система психологічних методів дослідження 12. Моделювання в науковому дослідженні. 13. Психологічне спостереження. Види. 14. Помилки психологічного спостереження. 15. Бесіда як психологічний метод дослідження. 16. Архівний метод. 17. Психологічне тестування. Валідність і надійність тесту. 18. Порівняльна характеристика загальнонаукових дослідницьких методів: спостереження, вимір і експеримент. 19. Поняття психологічного експерименту, його особливості. 20. Види експериментального дослідження. 21. Ідеальний і реальний експерименти. 22. Природний та лабораторний експерименти. 23. Констатувальний експеримент у психології.

24. Експеримент повної відповідності.
25. Валідність та надійність експерименту.
26. Види валідності.
27. Фактори, що порушують валідність та надійність психологічного експерименту.
28. Експериментальна вибірка й способи її створення. Репрезентативність вибірки.
29. Характеристика стратегій добору досліджуваних у вибірку.
30. Поняття про експериментальну й контрольну групи.
31. Соціально-психологічні компоненти організації експерименту.
32. Експериментальне спілкування.
33. Особистість досліджуваного й ситуація психологічного експерименту.
34. Експериментатор: його особистість і діяльність.
35. Види артефактів у психологічному експерименті та засоби їх уникнення.
36. Етичні принципи проведення дослідження на людині.
37. Гіпотеза наукового дослідження, види гіпотез.
38. Основні ознаки правильної гіпотези.
39. Нуль-гіпотеза і значущі результати дослідження.
40. Види змінних.
41. Методики виміру змінних.
42. Критерії якості виміру змінних: об'єктивність, надійність, валідність.
43. Контроль змінних у психологічному експерименті.
44. Контроль незалежної змінної.
45. Контроль зовнішніх змінних.
46. Етапи експериментального дослідження в психології.
47. Визначення об'єкта й предмета наукового дослідження.
48. Постановка проблеми наукового дослідження.
49. Класифікації експериментальних планів.
50. Доекспериментальні плани.
51. Квазіекспериментальний підхід і плани квазіекспериментів.
52. Кореляційне дослідження.
53. Формувальний експеримент: особливості й область застосування.
54. Психологічний вимір.
55. Типи вимірювальних шкал.
56. Якісна і кількісна обробка даних експериментального дослідження.
57. Інтерпретація й узагальнення результатів дослідження.
58. Можливі помилки узагальнення експериментальних даних.
59. Форми подання результатів наукового дослідження.
60. Експеримент у соціальній і віковій психології.

Приклади тестових питань

1. Формувальний експеримент – це:

- 1) експеримент, спрямований на розкриття механізмів і динаміки утворення психічних явищ, визначення психологічних умов їхнього ефективного розвитку через активний цілеспрямований вплив дослідника на досліджуваних;
- 2) експеримент у якому способи контролю змінних систематично не застосовуються;
- 3) експеримент, спрямований на виявлення особливостей психічних явищ, які вже існують, а також констатацію відношень причин і

наслідків.

2. У процесі експерименту встановлюють вплив рівня освітленості емоційний стан досліджуваних. До якого виду незалежних змінних можна віднести освітленість у цьому прикладі?

- 1) ситуативні;
- 2) інструктивні;
- 3) особистісні.

3. Для якого плану експерименту характерною є наявність обмежених можливостей управління змінними, що дозволяє зробити висновки про каузальні зв'язки?

- 1) істинного;
- 2) ідеального;
- 3) квазіексперименту;
- 4) доекспериментального.

4. Який експериментальний план характеризується співвіднесенням результатів дослідження чотирьох еквівалентних груп?

- 1) план Соломона;
- 2) план ex-post-facto;
- 3) план квазіексперименту;
- 4) герметичний план.

5. Визначте об'єкт дослідження у науковій темі: "Стиль педагогічного спілкування як чинник розвитку моральних норм дошкільників»

- 1) моральні норми особистості;
- 2) моральні норми дошкільників;
- 3) стиль педагогічного спілкування;
- 4) стиль педагогічного спілкування з дошкільниками.

Приклади усних завдань:

1. Психолог помітив, що деякі студенти, які добре пишуть тести, значно гірше відповідають усно біля дошки. Він припустив, що причина може полягати у високому рівні ситуативної тривожності під час публічного виступу. Для перевірки цього планується дослідження зі студентами другого курсу.

1. Який експериментальний план доцільно використати?
2. Яка залежна та незалежна змінна?
3. Які методики для аналізу тривожності можна використати?
4. Які фактори можуть вплинути на валідність дослідження?

2. Відомо, що студенти під час сесії часто сплять менше, ніж зазвичай. Психолог-викладач хоче дослідити, як недосипання впливає на короткочасну пам'ять.

1. Який експериментальний план доцільно використати?
2. Яка залежна та незалежна змінна?
3. Які зовнішні змінні потрібно контролювати?
4. Які етичні проблеми можуть виникнути?

3. Під час дослідження впливу самооцінки дітей на швидкість виконання завдань експериментатор несвідомо більше підтримував тих учасників, від яких очікував високих результатів. Саме ці діти продемонстрували найкращі показники.

1. Який артефакт описано у дослідженні?
2. Які способи контролю можна використати?
3. Який експериментальний план використано?
4. Яких етичних норм має дотримуватися дослідник у такого експерименті?

4. Експериментатор провів дослідження, щоб перевірити, чи знижують короткі медитації рівень тривожності у студентів перед

іспитом. Одна група студентів щодня протягом тижня виконувала 10-хвилинні вправи з медитації, інша — ні. Після завершення дослідження учасники онлайн пройшли тест тривожності у зручний для себе час. Результати показали значне зниження тривожності в експериментальній групі.

1. Який експериментальний план описано у кейсі?
2. Які фактори загрожують валідності експерименту?
3. Як та які зовнішні змінні варто контролювати?
4. Чому важлива стандартизація процедури дослідження?

5. Організаційний психолог досліджує, як сторонній шум впливає на концентрацію уваги працівників офісу. Учасників по черзі запрошують до спеціально підготовленого приміщення, де вони виконують однакові завдання на увагу та швидкість реакції. Для однієї групи під час виконання завдань вмикають запис офісного шуму, для іншої у приміщенні зберігається тиша. Усі учасники проходять дослідження в однакових умовах: той самий час виконання завдань, однакове освітлення та інструкція.

1. Який вид психологічного експерименту описано?
2. Які ознаки вказують на цей тип експерименту?
3. Що вистає залежною та незалежною змінними?
4. Які зовнішні змінні контролює експериментатор?

6. Велику IT-компанію почали турбувати часті звільнення працівників та зниження продуктивності команд. Для дослідження ситуації запросили організаційного психолога. Він вирішив порівняти рівень професійного вигорання працівників, які працюють дистанційно, та тих, хто працює в офісі. У дослідженні взяли участь 30 працівників одного відділу компанії віком від 22 до 30 років. Після тестування психолог дійшов висновку, що дистанційна робота підвищує рівень емоційного вигорання.

1. Що є залежною та незалежною змінними?
2. Які фактори загрожують внутрішній валідності?
3. Які фактори загрожують зовнішній валідності?
4. Чи є результати репрезентативними? Чому?

7. Клінічний психолог працює з пацієнткою, яка скаржиться на часті напади тривоги та панічні симптоми: пришвидшене серцебиття, запаморочення й відчуття нестачі повітря. Психолог вирішив перевірити, чи допомагають щоденні дихальні вправи знижувати інтенсивність симптомів. Протягом першого тижня пацієнтка лише фіксує кількість і силу нападів у щоденнику спостережень. Наступні два тижні вона щодня виконує дихальні вправи та продовжує записувати зміни у своєму стані.

1. Який експериментальний план використано?
2. Які є загрози внутрішній валідності експерименту?
3. Що є залежною та незалежною змінними?
4. Які труднощі з інтепретацією результатів можуть виникнути?

8. Студентка 4 курсу спеціальності Психологія проводить експериментальне дослідження для дипломної роботи, де визначає, чи впливає використання гаджетів на характеристики пам'яті старших дошкільників. Дослідження проводиться на базі приватного дитячого садочка. Для перевірки припущення студентка формує дві групи дітей. До першої входять діти, які щодня користуються гаджетами понад 1–2 години, до другої — діти з мінімальним або епізодичним використанням гаджетів. Усім дітям пропонуються ігрові завдання на запам'ятовування картинок, слів і послідовностей дій. Далі порівнюються показники короткочасної пам'яті між групами.

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте предмет та об'єкт дослідження. 2. Сформулюйте гіпотезу дослідження. 3. Який експериментальний план використано? 4. Які етичні аспекти має враховувати студента для проведення експерименту? <p>9. Група експериментальних психологів у лабораторії досліджувала, як колір навколишнього середовища впливає на ефективність виконання завдань у дорослих. Експеримент проводився в лабораторних та повністю контрольованих умовах: одна група перебувала в приміщенні з насиченим червоним освітленням, інша з нейтральним сірим. Усі інші параметри (освітлення, температура, інструкції, час експозиції) були строго стандартизовані. Результати показали, що червоний колір статистично значуще знижує точність рішень. Через деякий час організаційний психолог спробував відтворити цей експеримент у своїй організації, де колір інтер'єру був подібно класифікований як червоні та нейтральні робочі зони. Однак результати виявилися іншими: різниця в точності рішень була слабкою або нестабільною, а в деяких відділах взагалі відсутньою.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чому експеримент не вдалося відтворити? 2. Які зовнішні змінні могли вплинути на результати другого експерименту? 3. Що є залежною та незалежною змінними в експериментах? 4. Чи є перший експеримент репрезентативним? <p>10. Психологічна служба екстреної допомоги досліджує, як психоемоційний стан диспетчерів впливає на їхню ефективність роботи. Було опитано працівників різних змін щодо рівня стресу за останній місяць, який вони оцінювали за шкалою від 1 до 10, а також проаналізовано показники швидкості обробки викликів і кількість помилок у роботі. Після аналізу даних дослідник виявив, що працівники з вищим рівнем стресу в середньому роблять більше помилок і повільніше обробляють виклики. На основі цього він зробив висновок, що високий рівень стресу знижує ефективність роботи диспетчерів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які методи збору даних використано у дослідженні? 2. Якою шкалою виміряно рівень стресу? 3. Чи є це дослідження експериментальним? Чому? 4. Чи можна за результатами дослідження стверджувати, що рівень стресу є причиною більшої кількості помилок?
<p>Екзаменатор</p> 	<p>Євгенія СЛОНЧЕНКО</p>
<p>Завідувач кафедри практичної психології</p> 	<p>Олена ЛИТВИНЕНКО</p>